

Karácsonyi Krisztina

Romák/cigányok és mai lakhatási helyzetük Európában - Feladatsor középiskolások számára

Ráhangoló feladatok

1. Keress szinonimákat az alábbi szóhoz: „otthon”!

2. Készítsünk közösen gondolatábrát a „lakhatás” kifejezéshez!

3. Beszéljük meg szóban! Ti hogyan, kivel laktok otthon? Mit szeretsz a saját otthonotokban a leginkább, és mit a legkevésbé?
4. Mit gondolsz, általában mi jellemző arra, ahogy a romák/cigányok élnek, laknak ma, Magyarországon?

Európai romapolitika

„2020 őszén az **Európai Bizottság egy új romastratégiai keretet** határozott meg. A dokumentum három célkitűzése az **egyenlőség, társadalmi befogadás (inklúzió) és részvétel** megteremtéséhez kapcsolódik. Ezt egészíti ki az előző stratégiai keret négy, társadalmi felzárkózást segítő területe: az **oktatás**, a **munkaügy**, az **egészségügy** és a **lakhatás**.” (N.A.: 2023)

1. Nézz utána az interneten, mi is az Európai Bizottság!

2. Olvass utána az interneten, mit jelentenek a megadott idézetben közölt célok a romákkal/cigányokkal kapcsolatban!

(társadalmi) egyenlőség:

társadalmi befogadás (inklúzió):

(társadalmi) részvétel:

(társadalmi) felzárkózás:

3. **A)** Mit gondolsz, a felzárkózás fogalma a leginkább megfelelő a cigányokkal/romákkal kapcsolatban? Milyen érv szól ellene és mellette? Vitassuk meg!
B) Szerintetek milyen más fogalom lenne használható helyette?
4. Miért éppen a fenti négy területen (oktatás, munkaügy, egészségügy és lakhatás) lehet szüksége a romáknak/cigányoknak a megsegítésre? Beszéljük meg!

Friss adatok Európából és Magyarországról

„Európa legnagyobb kisebbségének, a romáknak a lakáskörülményeire változatlanul az alacsony komfortfokozat és a túlszűfolttság jellemző. (...) Az EU azon tíz tagállamában, amelynek területén jelentős számban élnek romák, a roma háztartások több mint fele (52 százaléka) lakhatási szegénységben él. Ez az arány egyfelől háromszor magasabb, mint a teljes társadalom körében (17 százalék), más felől viszont kedvezőbb, mint 2016-ban, amikor még a cigány családok 61 százalékát sújtották a lakhatási szegénység jellemzői. A jelentés a „lakhatási szegénység” alatt azt értette, hogy a lakás túl sötét, beázik, penészesek a falak vagy hiányzik a fürdőszoba, zuhanyzó, kád, esetleg a WC.

A lakáskörülmények – túl az előbbi kritériumokon – akkor is lehetnek rosszak, ha túl sokan laknak együtt kis alapterületű, kevés helyiségből álló lakásokban. Európai szinten a roma családok lakásainak 82 százalékánál ez a helyzet. Magyarországon 2021-ben ennél nagyobb, 91 százalékos volt a zsúfolt lakáskörülmények között élő romák aránya, amely három százalékponttal magasabb a 2016-ban mért értéknél. Összehasonlításként: a teljes lakosságot tekintve a túlszűfolt háztartások aránya alacsonyabb, 20 százalékos (FRA 2022).

Szembevetendőek a különbségek roma és nem roma háztartások között a folyóvízzel való ellátottság tekintetében is: 2021-ben európai szinten minden ötödik roma háztartásból hiányzott a vezetékes víz, míg az összes háztartás esetében minden ötvenediknél volt ez a helyzet. Magyarország ebben a tekintetben jobb eredményt mutat az uniós átlagnál, a bevezetett vízzel nem rendelkező roma háztartások aránya 17 százalék, és javulás tapasztalható ezen a téren a 2016-ban mért 32 százalékos értékhez képest. A roma háztartások folyóvízzel való ellátottsága Romániában a legrosszabb, ahol ezt a közműszolgáltatást 2021-ben 40 százalékuknak kellett nélkülözniük (FRA 2022).” (N.A. 2023)

1. Mit jelent a „lakhatási szegénység” a szöveg szerint?

2. Hány százalékban élnek a roma háztartások lakhatási szegénységben az EU tíz érintett tagállamában?

3. Mekkora a különbség a túlszűfolttság arányában a romák és a teljes lakosság között Magyarországon?

4. Hogyan változott a folyóvízzel ellátatlan roma háztartások aránya Magyarországon 2016 és 2021 között?

5. Melyik országban a legrosszabb a roma családok vízellátása, és mi ez az arány?

Projektek és eredményeik

„A rendszerváltást követően egymást érték a telepfelszámolást, illetve a cigányság lakáskörülményeinek javítását célzó programok, amelyek anyagi fedezetét az uniós csatlakozás óta szinte kizárólag EU-s forrásokból biztosítják (Benkő 2014).

A legutolsó, lezárt EU-s költségvetési időszakban, 2014 és 2020 között mintegy száz településen valósultak meg a szegregált életkörülmények felszámolását célzó, különféle programok (Habitat for Humanity 2021).

Az egyes évekről szóló beszámolók alapján az ezres nagyságrendet meghaladja azoknak a romáknak a száma, akiknek a lakhatási körülményei a programok valamelyikének köszönhetően javultak (MNTFS 2030).

Ugyanekkor több falu kapott egyenként nagyjából 150–200 millió forintot, s ebből kellett a romatelepek felszámolását célzó lépéseket tenniük. A telepfelszámolások helyett azonban a programok leginkább az egyes családok életkörülményeinek javításához nyújtottak segítséget. Egy kisvaszari család például új nyílászárókat, mosógépet, bojler, fatüzelésű kazánt és néhány vödör festéket kapott (Muhari 2021).

2019 elején a magyar kormány útjára indította a Felzárkózó települések programot a 300 leghátrányosabb helyzetű település felzárkóztatásának céljával. A program elsősorban a gyermekek helyzetének javítását tűzte ki célul, hogy lehetőséget kaphassanak a szüleikétől eltérő életet élni (FETE).

A különböző programok azonban látványos javulást ezidáig nem tudtak elérni. Ha a nyomor enyhült is, a többségi társadalom életszínvonalát nem sikerült megközelíteni (Halász 2020). Habitat for Humanity 2021-es lakhatási jelentése is arra a megállapításra jut, hogy összességében nagyon kevés roma család helyzete javult a programok révén, de hozzáteszi azt is, hogy a szegregált lakáskörülmények felszámolását gyakran nehezítik helyi konfliktusok és félelmek a roma és nem roma lakosság körében egyaránt.” (N.A. 2023)

1. Készíts jegyzetet a füzetedbe a narancssárgával kiemelt részek felhasználásával!
2. A szöveg szerint a legtöbb program inkább egyéni háztartásokon segített, nem települési szinten. Mit gondolsz, ez miért lehet probléma?

3. Hogyan értelmezhető az, hogy „a nyomor enyhült, de a többségi társadalom életszínvonalát nem sikerült megközelíteni”?

4. Szerinted miért nehezítik a helyi konfliktusok a telepfelszámolásokat? (Milyen helyi konfliktusok lehetnek?)

5. A szöveg több forrást (Benkő, Habitat, Halász, Muhari) is idéz. Miért fontos, hogy egy társadalmi kérdésről többféle forrásból származó adat álljon rendelkezésre?

6. Mit jelenthet az, hogy a gyerekek helyzetének javításán keresztül próbálnak hosszú távú változást elérni?

7. Képzeld el, hogy te vagy egy kisvaszari tanuló, aki részt vesz a programban. Írj egy rövid naplóbejegyzést arról, hogyan változott az életed a támogatás után.

8. Tervezd meg egy saját „Felzárkózó település” program főbb elemeit! Milyen fejlesztéseket tartanál legfontosabbnak (pl. oktatás, lakhatás, egészségügy, közösségi terek)?

9. Írj rövid véleményt (5-10 mondatot): Szerinted miért nehéz a roma/cigány közösségek valódi társadalmi integrációja, ha még a fejlesztési programok sem hoznak tartós változást?

A diszkrimináció szerepe a lakhatás terén

„2019-ben indult az R-Home projekt, amely öt európai uniós országban – Magyarországon kívül Spanyolországban, Romániában, Franciaországban és Olaszországban – igyekezett a romák és nem romák közötti szakadék csökkentésére jó gyakorlatokat felkutatni és bemutatni. A program keretében száznál is több interjút készítettek elsősorban romákkal, de mellettük az ügyben elkötelezett politikusokkal, tisztviselőkkel és aktivistákkal is. A program során arra a megállapításra jutottak, hogy „a romákkal szembeni rasszista attitűd megváltoztatása” fontos előfeltétele a hatékony lakáspolitikai megvalósításának (Vitale 2022).

A romákkal szembeni, a társadalomban meglevő diszkrimináció erőteljes jelenlétére utal a 2022-ben megjelent, európai szintű FRA-jelentés is, mely szerint a megkérdezett romák egynegyede tapasztalt az elmúlt öt évben lakáskeresés során hátrányos megkülönböztetést a származása miatt. Ez az érték egyébként figyelemre méltó javulás a 2016-ban mért 41 százalékos arányhoz képest (FRA 2022).

Az Európai Parlament Foglalkoztatási és Szociális bizottsága 2022 szeptemberében egy uniós felhívást kezdeményezett a tagállamok felé, amely leszögezi, hogy „a szociális lakások korlátozott elérhetősége és alacsony minősége, valamint a lakáspiaci diszkrimináció és a szegregáció miatt a romák és nem romák közötti különbség a lakáshoz jutás terén szinte változatlanul” fennáll. Kérte, hogy legyenek megfizethető bérlakásprogramok, célzott lakhatási támogatások, s mindehhez biztosítsák a polgárok egyenlő hozzáférését (2022/2662(RSP)).

A lakáspiacon tapasztalható diszkrimináció azt is jelentősen megnehezíti, hogy a romák a szegregált körülmények közül egy több munkalehetőséget nyújtó településre költözhessenek (Lakhatási Minimum 2022).

Szorosan kapcsolódik a kérdéshez a szociológiában használt „NIMBY-jelenség”, amely egy angol mozaikszó, jelentése „ne az én ott honom környékén (not in my backyard)”. A kifejezés egy olyan emberi hozzáállást takar, mely szerint az egyén általánosságban egyetért egy célkitűzés fontosságával – jelen esetben a romák integrációjával, az elkülönült telepekről a települések lakosai közé költözésével –, de csak abban az esetben, ha mindez nem az ő közvetlen környezetében történik. Magyarországon is tetten érhető ez az attitűd, „főként a középosztálybeliek elutasítóak azzal szemben, hogy közelükben általuk veszélyesnek tartott, alacsonyabb presztízsű csoportok éljenek, ezzel lerontva a környezet hírét, valamint az ingatlanok értékét” (Mogyorósi 2018).

Kutatások is megerősítik, hogy ahol sok roma család telepedett meg, onnan a nem roma lakosok elköltöztek, csökkentek az ingatlanárak, nőtt a roma lakosság száma, és elkezdődött az elgettősödés folyamata (Mózes–Kocsis–Feith 2021).” (N.A. 2023)

1. Készíts jegyzetet a füzetedbe a narancssárgával kiemelt részek felhasználásával!

2. Olvass utána az interneten, mit jelentenek az alábbi, a szövegben használt fogalmak!

szegregáció:

diszkrimináció:

rasszizmus:

3. Mit vizsgált az R-Home projekt, és mi volt a legfontosabb megállapítása?

4. Milyen adatokat közöl a szöveg a lakáspiaci diszkriminációról 2016-hoz és 2022-höz képest? Mit mutat ez a változás?

5. A szöveg szerint milyen okok tartják fenn a romák és nem romák közötti különbséget a lakhatásban? Sorolj fel legalább hármat!

6. Mit jelent a „NIMBY-jelenség”? Írj példát a szöveg alapján vagy a saját környezetedből!

7. Milyen következményei lehetnek a diszkriminációnak a lakhatás terén a roma családok életére és lehetőségeire?

8. Képzeld el, hogy te egy önkormányzati döntéshozó vagy. Mit tennél azért, hogy a NIMBY-jelenség és a lakáspiaci diszkrimináció csökkenjen a településeden? Írj 4–5 konkrét intézkedést!

9. Véleménykérdés – röviden fogalmazz (5–8 mondatban): Szerinted miért tart ilyen sokáig a romák és nem romák közötti szakadék megszüntetése, ha már ennyi uniós és hazai program indult?

Reflektáló feladatok:

1. Írj egy minimum 300 szavas fogalmazást „Az én otthonom” címmel!

[illegible]

[illegible]

2. Írj 12–15 soros párbeszédet két szereplő között:

- A) egy család, akik be szeretnének költözni a szomszéd utcába;
- B) egy helyi lakos, aki ezt NIMBY-módon ellenzi.

A végén 3 sorban foglald össze: mi lenne a közös minimum, amiben meg tudnának egyezni?

[illegible]

3. Képzeld el, hogy egy térképen be kell jelölnöd, milyen érzéseket köt a legtöbb ember (vagy te magad) az „otthon” fogalmához. Írj 5–6 kulcsszót vagy rövid kifejezést, ami szerinted pozitív érzést fejez ki, és 3–4 olyat, ami negatív érzéssel kapcsolódik az otthonhoz (pl. félelem, szűkösség, bizonytalanság).

Ezután válaszolj röviden (4–5 mondatban): Szerinted mitől lesz egy lakóhely valóban *otthon* — nemcsak fizikailag, hanem lelkileg és közösségileg is?

Projektek

1. **Roma lakhatás Európában – adatgyűjtés és infografika**

Készítsetek csoportokban egy digitális vagy papíralapú infografikát a romák lakhatási helyzetéről Európában!

A projekt tartalmazza:

- legalább 5 ország adatait,
- rövid összehasonlítást Magyarországgal,
- és egy javaslatot arra, mit tehetne az adott ország a helyzet javításáért.

Az elkészült poszttereket mutassátok be az osztály előtt!

2. **„Mindenkinek jár az otthon” – iskolai érzékenyítő kampány**

Készítsetek plakátokat, kisfilmet vagy prezentációt a lakhatási egyenlőség és a diszkrimináció témájában! A kampány célja, hogy felhívja a figyelmet a társadalmi befogadás és az előítélet-mentesség fontosságára. Használhattok szlogeneket, idézeteket, adatokat is. A projekt zárásaként szervezzetek mini kiállítást vagy osztályszintű bemutatót.

3. **„Az én ideális településem” – közösségi tervezés**

Képzeljétek el, hogy ti tervezhetitek meg a Felzárkózó település program egyik mintatelepülését!

Rajzoljatok vagy digitálisan készítsetek településtérképet, és jelöljétek rajta:

- hol lennének a közösségi terek,
- milyen lakhatási formák lennének elérhetők,
- és hogyan keverednének a roma és nem roma lakosok negyedei.

A tervet egészítsétek ki 3–5 mondatos leírással, miért tartjátok igazságosnak és fenntarthatónak.

Megoldások:

Ráhangelő feladatok:

1. lakóház, házikó, épület, ház, villa, lak, kecső, kérés, kérés, lakóingatlan, kvartély, hajlék, lakóhely, viskó, ingatlan, kunyhó, lakhely, vityilló, kulipintyó, kalyiba, pecó, kuckó, haza, lakhely, lakóhely, hon, haza, szülőháza, anyaföld, szülőhely, szülőföld
2. Szabad asszociáció, lehetséges megoldások: albérlet, szoba, önkormányzati lakás, lakásotthon, gyerekotthon, ágy, saját település neve, stb.

Európai romapolitika:

1. *Európai Bizottság:* Az Európai Bizottság az Európai Unió (EU) végrehajtó szerve, amely az EU-s jogszabályok kidolgozását és végrehajtását felügyeli. (Google – AI).
2. *(társadalmi) egyenlőség:* „A társadalmi egyenlőség azt jelenti, hogy a társadalom minden tagja bizonyos tekintetben azonos státuszt élvez, ideértve a jogokat, a szólásszabadságot és az alapvető javakhoz való hozzáférést. A gyakorlatban leggyakrabban az esélyegyenlőségben és a bánásmód egyenlőségében jelenik meg.” (Google – AI).

társadalmi befogadás (inklúzió): „Az inklúzió pedagógiai szempontból az integráció magasabb fokaként értelmezhető. Nem csupán a sérültek és épek közösen végzett tanulását, hanem az adott iskolai közösségbe történő teljes befogadását, optimális fejlesztését jelenti. Az intézmény vezetése és a teljes tantestület támogatja a folyamatot, azonosul az integráció gondolatával.” (Kőpatakiné 2011)

társadalmi részvétel: „A társadalom aktív részvétele a döntéshozásban és törvénykezésben.” (Open Data Handbook)

felzárkózás: „A társadalmi felzárkózás olyan viszonyok kialakítását kívánja meg, amelyek hosszú távon mindenki számára biztosítják a társadalmi-gazdasági részvétel alapfeltételeit.” (N.A. 2021)

3. A): Pl.: a felzárkózás szó azt sugallja, van egy utolérendő mérce, stb. B): Pl.: esélyegyenlőség, befogadás, esélyteremtés, stb.
4. Pl.: Sok roma/cigány családban a szülők iskolai végzettsége is alacsony. A munkahelyeken gyakori a diszkrimináció. A romák/cigány között több a beteg rossz életkörülményeik miatt. Ha valaki rossz körülmények között él, az minden másra is kihathat. Stb.

Friss adatok Európából és Magyarországról:

1. A lakás rossz állapotát: túl sötét, beázik, penészes, vagy hiányzik belőle a fürdő, zuhanyzó, kád vagy WC, túlszűfoltosság.
2. 52%.
3. 71%.
4. Javult, 32%-ról 17%-ra csökkent.
5. Románia, 40%-uk él folyóvíz nélkül.

Projektek és eredményeik:

1. A kiemelt részekből készült rövid, lényegre törő, informatív, rövidítéseket is tartalmazó jegyzet.
2. Lehetséges válaszok: Mert így nem oldódik meg a közösségi szegregáció, csak néhány család helyzete javul. A falu egésze (infrastruktúra, utak, közszolgáltatások) változatlan marad. Ez nem hoz tartós társadalmi változást, és nem csökkenti az előítéleteket sem.
3. Lehetséges válaszok: Javultak a körülmények (pl. jobb lakások, víz, fűtés), de a különbség a romák és nem romák között továbbra is nagyon nagy. A fejlesztések nem voltak elég mélyek és hosszú távúak, hogy valódi esélyegyenlőséget teremtsenek.
4. Lehetséges válaszok: Előítéletek és bizalmatlanság lehet a roma és nem roma lakosok között. Félelem az értékcsökkenéstől („ha ide költöznek, lemegy a házak ára”). Politikai és önkormányzati érdekellentétek. A közösségekben nincs párbeszéd, ezért nő a feszültség, és sokszor ellenállásba ütközik a változás.
5. Lehetséges válaszok: Mert így hitelesebb és árnyaltabb képet kapunk a valóságról. Egy forrás torzíthat vagy hiányos lehet, több forrás viszont ellenőrzést, összevetést tesz lehetővé. Objektívebb a következtetés.
6. A gyerekek oktatása, egészsége és fejlődése révén a következő generáció kitörhet a szegénységből. Ha ők jobb iskolát, életlehetőséget kapnak, felnőttként már más mintát visznek tovább. Így a változás nem azonnali, hanem fokozatos, tartós.
7. A jó megoldásban: Megfelelő a szavak száma, nincsenek kirívó stiláris-nyelvi-nyelvhelyességi problémák, jó a helyesírás. A szöveg három egységre tagolódik, amelyek koherensen egymáshoz kapcsolódnak. A téma/feladat megértése és feldolgozása jó, a szöveg kellőképpen részletezett és kifejtett, személyes hangvételű.
8. Lehetséges válaszok: délutáni foglalkozások, ösztöndíjprogramok, házfelújítás, ivóvíz, fűtés, szemétszállítás, közműfejlesztések, háziorvosi ellátás, szűrések, higiéniai oktatás, játszótér, könyvtár, közösségi ház, helyi rendezvények, helyi vállalkozások, szociális szövetkezetek, képzések
9. A jó megoldásban: Megfelelő a szavak száma, nincsenek kirívó stiláris-nyelvi-nyelvhelyességi problémák, jó a helyesírás. A szöveg mondatai koherensen egymáshoz kapcsolódnak. A téma/feladat megértése és feldolgozása jó, a szöveg kellőképpen részletezett és kifejtett, tárgyilagos hangvételű.

A diszkrimináció szerepe a lakhatás terén:

1. A kiemelt részekből készült rövid, lényegre törő, informatív, rövidítéseket is tartalmazó jegyzet.
2. *szegregáció:* „A szegregáció jelentése: A szociális, kulturális vagy biológiai determináltságú, egyéni különbségekkel rendelkező gyermekeknek, tanulóknak a többségi gyermekektől, tanulóktól elkülönítetten, külön intézményben vagy csoportban, illetve osztálykeretben biztosított nevelése-oktatása.” (Dávid 2015)
diszkrimináció: „Egyes emberekkel és embercsoportokkal szembeni indokolatlan hátrányos megkülönböztetés, bánásmód az ők bizonyos (pl.: származási, nemi, vallási, faji, etnikai, életkori, politikai) kisebbségi csoportokhoz való vélt vagy valós hovatartozásuk miatt.” (Magyar Helsinki Bizottság – Emberi jogi szótár)

rasszizmus: „A rasszizmus olyan előítéletes magatartást jelent, amely faji, bőrszín szerinti, nemzetiségi vagy nemzeti hovatartozás, belső, öröklött kollektív tulajdonság alapján előnyben részesíti az emberek egyik csoportját a másik csoporttal szemben. A rasszisták meggyőződése, hogy a kollektív identitás vérségi (genetikai) alapon dől el.” (Magyar Helsinki Bizottság – Emberi jogi szótár)

3. Az R-Home projekt öt EU-országban vizsgálta, hogyan csökkenthető a romák és nem romák közötti lakhatási különbség.
4. 2016-ban 41%, 2022-ben 25% tapasztalt hátrányos megkülönböztetést.
5. Fő okok: kevés és rossz minőségű szociális lakás, lakáspiaci diszkrimináció, szegregáció, egyenlőtlen hozzáférés.
6. NIMBY = „ne az én környékemen”; elvileg támogatják az integrációt, de nem a saját közelükben.
7. Következmények: rossz lakáskörülmények, elgettósodás, kevesebb munka- és iskolai esély.
8. Lehetséges intézkedések: érzékenyítés, egyes lakónegyedek, bérlakásprogram, közösségi párbeszéd.
9. A jó megoldásban: Megfelelő a szavak száma, nincsenek kirívó stiláris-nyelvi-nyelvhelyességi problémák, jó a helyesírás. A mondatai koherensen egymáshoz kapcsolódnak. A téma/feladat megértése és feldolgozása jó, a szöveg kellőképpen részletezett és kifejtett.

Reflektáló feladatok:

1. A jó megoldásban: Megfelelő a szavak száma, nincsenek kirívó stiláris-nyelvi-nyelvhelyességi problémák, jó a helyesírás. A szöveg három egységre tagolódik, amelyek koherensen egymáshoz kapcsolódnak. A téma/feladat megértése és feldolgozása jó, a szöveg kellőképpen részletezett és kifejtett, személyes hangvételű.
2. A jó megoldásban: Stilárisan-nyelvileg-nyelvhelyességileg helyes szöveg, ahol valódi nézőpontok ütköznek, nem szalmabáb, megjelenik legalább 1–1 valódi érv mindkét fél részéről, és van megoldási javaslat.
3. A jó megoldásban: Stilárisan-nyelvileg-nyelvhelyességileg helyes szöveg, amely tartalmaz érzelmi és társadalmi szempontokat is (nemcsak praktikusakat). A kulcsszavak sokszínűek, nem sablonosak. A rövid szöveg reflektív, személyes, érzékelteti, hogy az „otthon” túlmutat a falakon (pl. biztonság, elfogadás, kapcsolat, stabilitás).

Források:

DÁVID Mária (2015): *Speciális igényű hallgatók/tanulók a felsőoktatásban és a felnőttképzésben*, 3.2.1. Szegregáció - integráció – inklúzió:, Pécs, 2025. 10. 22.

Emberi Jogi Szótár – Magyar Helsinki Bizottság, Emberi jogi szótár - Magyar Helsinki Bizottság, Pécs, 2025. 10. 22.

KŐPATAKINÉ Mészáros Mária (2011): *A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált/inkluzív nevelése*, 2. Befogadás vagy másképpen inklúzió, Pécs, 2025. 10. 26.

N.A. (2021): *Fenntartható fejlődési célok (KSH)*, Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek – Fenntartható fejlődési célok, Pécs, 2025. 10. 19.

N.A. (2023): *A romák lakhatása, lakáskörülményei, Infojegyzet*, Országgyűlés Hivatala, Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság, Képviselői Információs Szolgálat, 2023/3 (2023. 02. 17.), Infojegyzet_2023_3_EU_romapolitika_lakhatas.pdf, Pécs, 2025. 10. 25.